

Омбудсман України
Ombudsman of Ukraine

ЗВІТ

**про результати відвідування
ізолятора тимчасового тримання № 1 Головного управління
Національної поліції в Запорізькій області**

16.05.2025

Запоріжжя, 2025

I. ВСТУП

Для виконання функцій національного превентивного механізму (далі – НПМ) відповідно до Факультативного протоколу до Конвенції проти катувань та інших жорстоких, нелюдських або таких, що принижують гідність, видів поводження та покарання, на підставі статей 13, 191, 22 Закону України «Про Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини», 16.05.2025 групою НПМ здійснено відвідування ізолятора тимчасового тримання № 1 Головного управління Національної поліції в Запорізькій області (далі – ізолятор, ізолятор тимчасового тримання, ІТТ).

Відвідування здійснювали члени групи НПМ:

Волков Михайло Валерійович, представник Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини у Запорізькій області (керівник групи НПМ);

Бульба Аліна Володимирівна, головний спеціаліст Відділу сприяння роботі регіональних представництв Секретаріату Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини;

Артьоменко Володимир Сергійович, представник громадської організації;

Артьоменко Вікторія Вячеславівна, представниця громадської організації.

Під час відвідування були присутні:

Буцовський Сергій Олександрович, начальник відділу організації діяльності ізоляторів тимчасового тримання та моніторингу дій із затриманими ГУНП в Запорізькій області;

Московка Олексій Володимирович, начальник ІТТ № 1 ГУНП в Запорізькій області.

Ізолятор тимчасового тримання знаходиться в окремій будівлі, яка розташована за адресою: Запорізька область, місто Запоріжжя, вулиця Верхня, 2.

Відповідно до технічного паспорту та Акту комісійного обстеження ізолятора, затвердженого начальником ГУ НП в Запорізькій області 27.05.2024, ізолятор тимчасового тримання має 13 окремих камер та розрахований на одночасне утримання 32 осіб. Середньодобове наповнення складає 8 осіб.

За інформацією, наданою працівниками ізолятора, Акт комісійного обстеження за 2025 рік на момент проведення моніторингового відвідування перебував на стадії погодження та ще не був остаточно затверджений.

З початку 2025 року в ІТТ утримувалось 452 осіб. На момент відвідування в ІТТ утримувалось 8 осіб, піддані адміністративному арешту, з якими проведено конфіденційне спілкування. Скарги від утримуваних осіб на умови тримання чи неналежне поводження на адресу службових осіб ізолятора не надходили.

Факти заподіяння тілесних ушкоджень чи насильницького заподіяння смерті утриманим в ІТТ особам відсутні.

Камерні приміщення ІТТ обладнані одно- та двоярусними ліжками і санітарно-гігієнічними приладами.

В ІТТ утримувані особи забезпечуються триразовим гарячим харчуванням відповідно до Норм харчування осіб, які тримаються в установах виконання покарань, слідчих ізоляторах Державної кримінально-виконавчої служби ізоляторах тимчасового тримання, приймальниках-розподільниках та інших приймальниках Національної поліції, затверджених постановою Кабінету

Міністрів України від 16.06.1992 № 336, у вигляді готових страв в реторт-пакетах (набори вакуумно упакованих продуктів), на підставі договору між ГУНП в Запорізькій області та ТОВ «Фабрика смаку».

Доступ до свіжого повітря забезпечується шляхом надання утримуваним особам щоденних прогулянок тривалістю не менше однієї години. Окрім того, камери обладнані системою відеоспостереження, ракурс спостереження яких дотримує право на повагу до приватного життя.

З метою запобігання порушенню прав людини в ІТТ встановлена система «Custody Records», яка забезпечує контроль за процесом поміщення, перебування і діями всіх осіб в ізоляторі.

Попередні зауваження.

Попереднє відвідування здійснено 08.10.2024, під час якого виявлено порушення права:

на гідні умови тримання, оскільки в камерних приміщеннях недостатнє штучне та природне освітлення, утримувані особи не мають можливості самостійно здійснювати провітрювання, також камерні приміщення не обладнано антенами ефірного телебачення, радіодинаміками та кнопкою виклику персоналу ізолятора з метою негайного встановлення контакту;

осіб з інвалідністю, оскільки будівля ІТТ не обладнана пандусом;

на охорону здоров'я, оскільки в черговій частині ІТТ відсутній Перелік закладів охорони здоров'я, де впроваджена замісна підтримувальна терапія;

на повагу до приватного життя, оскільки відсутні перегородки у душовій кімнаті санітарного пропускника.

Рекомендації, надані за результатом попереднього відвідування, виконані частково, продовжується практика порушень прав утримуваних осіб на гідні умови тримання, на охорону здоров'я, осіб з інвалідністю (фото 1).

Разом з цим керівництвом ІТТ протягом 2024-2025 років здійснювались окремі заходи щодо поліпшення матеріально-технічного устаткування ІТТ, зокрема: виконано роботи з поточного ремонту внутрішніх приміщень та фасаду будівлі контрольно-пропускного пункту, силами особового складу проведені ремонтні роботи з ремонту та облаштування кімнати для проведення процесуальних дій, кімнати інтерв'ювання та прогулянковому дворику ІТТ (фото 3,7).

II. ФАКТИ, ВИЯВЛЕНІ ПІД ЧАС ВІДВІДУВАННЯ

Порушення права на захист від катування або нелюдського чи такого, що принижує гідність, поводження або покарання (стаття 3 Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод, частина 1 статті 28 Конституції України).

1. Відповідно до статті 21 Закону України «Про попереднє ув'язнення» адміністрація місць попереднього ув'язнення, зокрема, зобов'язана забезпечити особам, узятим під варту, належні житлово-побутові умови відповідно до встановлених норм, а також організувати їх харчування та медичне обслуговування.

Відповідно до підпункту 2 пункту 1 Розділу XII Інструкції з організації режиму тримання та охорони осіб, які перебувають в ізоляторах тимчасового

тримання Національної поліції України, затвердженої наказом Міністерства внутрішніх справ України від 25.09.2023 № 777, керівники територіальних органів поліції затверджують Положення про ІТТ та, зокрема, зобов'язані постійно приділяти увагу недопущенню надзвичайних ситуацій у ІТТ, забезпеченню належних умов утримання осіб, дотриманню їх прав і законних інтересів, а також відповідному матеріально-технічному забезпеченню.

Відповідно до Акту комісійного обстеження ізолятора, затвердженого начальником ГУ НП в Запорізькій області 27.05.2024, санітарний стан приміщень ІТТ визнано задовільним, а ізолятор тимчасового тримання придатним для тримання затриманих і взятих під варту осіб.

Разом із тим, під час відвідування представників НПМ встановлено, що санітарно-гігієнічний стан камерних приміщень загалом є задовільним, однак потребує покращення. Зокрема, у ряді камер зафіксовано зношеність і забрудненість підлогового покриття, пошкодження кахельної плитки в санвузлах (фото 2, 5, 6.).

2. Крім того, встановлено порушення вимог пункту 2 розділу V Правил внутрішнього розпорядку в ізоляторах тимчасового тримання Національної поліції України, затверджених наказом Міністерства внутрішніх справ України від 25.09.2023 № 777, що полягає в надмірному заградуванні вікон у камерних приміщеннях, унаслідок чого у приміщеннях недостатній рівень природного освітлення. Наявне штучне освітлення не забезпечує утримуваним особам можливості вільного читання, створює додаткові фізіологічні та психологічні ускладнення, що негативно впливають на умови тримання (фото 4).

На момент відвідування загальний рівень освітленості у приміщеннях становив від 60 до 130 люкс, тоді як відповідно до Додатка Ж «Нормативні показники освітлення приміщень житлових будівель» ДБН В.2.5-28:2018 «Природне і штучне освітлення», затверджених наказом Міністерства регіонального розвитку, будівництва та житлово-комунального господарства України від 03.10.2018 № 264, освітленість робочих поверхонь у житлових (спальних) кімнатах має становити щонайменше 150 люкс. Встановлений норматив дотримувався виключно у камерному приміщенні № 9, де рівень освітлення становив 150–160 люкс.

3. Також виявлено **порушення пункту 11 Мінімальних стандартних правил поводження з в'язнями та пункту 18.2 Європейських пенітенціарних правил (Рекомендація № R (2006) 2 Комітету Міністрів держав-членів Ради Європи)**, що полягає у відсутності можливості самостійного відкривання кватирок утримуваними особами для провітрювання. Хоча технічна можливість для відкриття вікон наявна, реалізується вона лише з зовнішньої сторони будівлі (з вулиці), у зв'язку з чим провітрювання приміщень здійснюється черговим працівником виключно на вимогу осіб, які утримуються в ізоляторі. Це свідчить про наявність певних обмежень в'язнів у доступі до свіжого повітря, що порушує їх право на людські умови перебування у вказаній установі.

4. У порушення вимог пункту 18.2 (с) Європейських пенітенціарних правил, не усі камерні приміщення обладнані справною кнопкою виклику персоналу ізолятора з метою негайного встановлення контакту.

Зазначене суперечить також підходам, визначеним Європейським Комітетом із питань запобігання катуванням чи нелюдському або такому, що

принижує гідність, поводженню чи покаранню (далі – Європейський Комітет), який у Дванадцятій Загальній доповіді СРТ/Inf (2002)15 наголосив, що відсутність технічного засобу виклику працівника створює підвищений ризик несвоєчасного реагування у випадках надзвичайних подій, зокрема інцидентів між утримуваними, спроб самогубства, пожеж тощо.

5. Окрему увагу слід звернути на умови тримання осіб, притягнутих до адміністративної відповідальності у вигляді адміністративного арешту, які продовжують утримуватись у ІТТ. За результатами останнього відвідування до України Європейський Комітет у Доповіді СРТ/Inf (2024) 20 наголосив, що умови утримання для цієї категорії осіб були далекими від належних, насамперед через обмеженість у доступі до занять та інших видів активності, окрім щоденних прогулянок на свіжому повітрі, доступу до друкованої літератури та, у деяких випадках, до радіо чи телевізора.

Крім того, Європейський Комітет в зазначений вище Доповіді пропонує українській владі серйозно розглянути питання про створення установ, спеціально призначених для цієї категорії осіб, позбавлених волі, особливо для осіб, які перебувають під вартою понад 72 години. Європейський Комітет також пропонує українській владі розширити спектр і частоту заходів, доступних для осіб, затриманих за адміністративні правопорушення, до тих пір, поки вони продовжують триматися в ІТТ.

Порушення права осіб з інвалідністю, (передбачені Конвенцією про права осіб з інвалідністю, ратифікованою Законом України №1767-VI від 16.12.2009).

6. У порушення вимог Державних будівельних норм України В.2.2-40:2018 «Інклюзивність будівель і споруд. Основні положення» вхід до ІТТ, камерні та санітарно-гігієнічні приміщення ІТТ не пристосовані для маломобільних груп населення у тому числі які мають вади зору (відсутні поручні, покажчики шрифтом Брайля тощо). Унаслідок цього особи вказаної категорії позбавлені можливості здійснювати свої природні потреби, санітарно-гігієнічне обслуговування тощо, що вказує на порушення їх права на такий життєвий рівень, який є необхідним для підтримання здоров'я і добробуту її самої, відповідно до статті 25 Загальної декларації прав людини.

Порушення права на охорону здоров'я та медичну допомогу (стаття 49 Конституції України).

7. Під час відвідування встановлено, що у черговій частині ізолятора тимчасового тримання відсутній Перелік закладів охорони здоров'я, у яких впроваджено замісну підтримувальну терапію (далі – ЗПТ). Відсутність зазначеної інформації є порушенням вимог Порядку взаємодії закладів охорони здоров'я, органів внутрішніх справ, слідчих ізоляторів і виправних центрів щодо забезпечення безперервності лікування препаратами замісної підтримувальної терапії, затвердженого спільним наказом Міністерства охорони здоров'я України, Міністерства внутрішніх справ України, Міністерства юстиції України та Державної служби України з контролю за наркотиками від 22.10.2012 № 821/937/1549/5/156. Згідно з вказаним Порядком, у разі прибуття до ІТТ особи, яка потребує ЗПТ, черговий зобов'язаний протягом трьох годин доповісти про

це начальнику ІТТ та повідомити керівника найближчого закладу охорони здоров'я з відповідного переліку.

З пояснень співробітників ІТТ випливає, що осіб, які потребують замісної терапії, як правило, направляють до Комунального некомерційного підприємства «Обласний клінічний заклад з надання психіатричної допомоги» Запорізької обласної ради.

Разом з тим, під час відвідування встановлено, що облік осіб, які потребують ЗПТ, в ізоляторі офіційно не ведеться, що не відповідає вимогам чинного законодавства щодо належного документування процесу надання медичних послуг у місцях несвободи.

Водночас за наданою інформацією, співробітники ІТТ здійснюють умовне маркування в журналі обліку утримуваних осіб: навпроти прізвища особи, яка потребує ЗПТ, проставляється відповідна позначка.

Крім того, у приміщенні ІТТ наявна окрема папка, у якій зберігаються листи призначення лікування та медикаменти для осіб, які перебувають на замісній підтримувальній терапії.

Зазначене є порушенням права на охорону здоров'я, яке гарантовано статтею 49 Конституції України, статтею 3 Європейської конвенції з прав людини, Правил 24, 25 Мінімальних стандартних правил поводження з ув'язненими ООН (Правила Нельсона Мандели).

ІІІ. РЕКОМЕНДАЦІЇ

Головному управлінню Національної поліції у Запорізькій області:

– Розглянути питання про створення установ, спеціально призначених для осіб підданих адміністративному арешту (перебувають під вартою понад 72 години) та розширити спектр і частоту заходів, доступних для осіб, затриманих за адміністративні правопорушення, доки вони продовжують утримуватися в ІТТ з метою виконання рекомендацій Європейського Комітету з питань запобігання катуванням чи нелюдському або такому, що принижує гідність, поводженню чи покаранню (пункт 34 Доповіді для Уряду України щодо проведеного відвідування в Україну з 16 по 23 жовтня 2023, СРТ/Inf (2024) 20).

Ізолятору тимчасового тримання № 1 Головного управління Національної поліції в Запорізькій області:

– привести стан камерних приміщень (особливо санітарних вузлів) до умов, які відповідатимуть встановленим санітарно-гігієнічним вимогам;

– забезпечити утримуваним особам реалізацію права на доступ до свіжого повітря шляхом обладнання вікон камерних приміщень з можливістю власноручно їх відкривати ув'язненими для провітрювання саме тоді коли це потрібно і незалежно від дозволу адміністрації установи;

– обладнати камерні приміщення справними кнопками виклику чергового з метою негайного встановлення контакту з персоналом ІТТ;

– вжити заходів, спрямованих на забезпечення доступності приміщень ІТТ для потреб маломобільних груп населення відповідно до вимог Державних будівельних норм України В.2.2-40:2018 «Інклюзивність будівель і споруд. Основні положення»;

— забезпечити належне ведення обліку осіб, які потребують замісної підтримувальної терапії відповідно до вимог нормативно-правових актів що регламентують документування медичних послуг у місцях несвободи.

Додатки: фото на 3 арк. в 1 прим.

Керівник групи НПМ
Представник Уповноваженого Верховної
Ради України з прав людини

Михайло ВОЛКОВ

Додатки до звіту

Фото 1

Фото 2

Фото 3

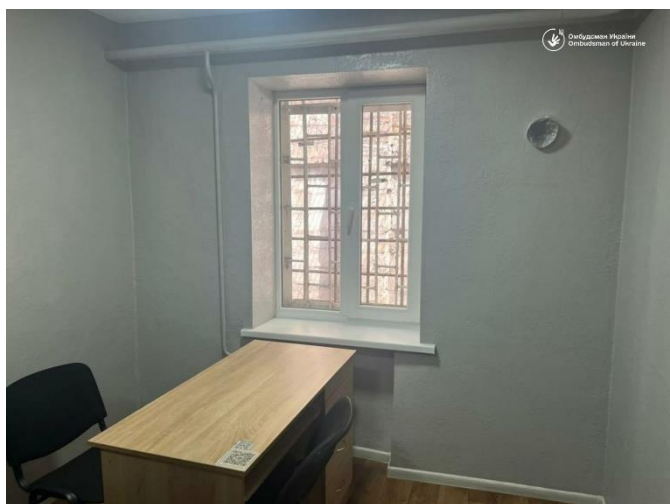

Фото 4

Фото 5

Фото 6

Фото 7

